

Feminismens Pionerer i Danmark:

- Et lille udvalg af mange kvinders indsats -

1. Tidlige Kvinderettighedsforkæmpere

De første kvinderettighedsforkæmpere var medvirkende til at lægge grunden til de feministiske bevægelser, der fulgte. I Danmark arbejdede disse pionerer vedholdende for at fremme ligestilling og forbedre kvinders status i samfundet. Her er nogle af de bemærkelsesværdige tidlige kvinderettighedsforkæmpere i Danmark:

1.1. Mathilde Fibiger (1830-1872)

Hun betragtes ofte som Danmarks første feminist.

Hendes roman "Clara Raphael, Tolv Breve" blev udgivet i 1851.

Gennem sine skrifter talte Fibiger for kvinders uafhængighed, uddannelse og retten til arbejde. **Hendes arbejde udløste en betydelig debat om kvinders roller i samfundet.**

Mathilde Fibiger havde den holdning at når verden skal forandres, så skal opfattelsen, meninger og bevidstheden forandres og det kan gøres ved hjælp af en bog - en modig bog.

1.2. Natalie Zahle (1827-1913)

(første fra venstre i bagerste række)

Natalie Zahle var en dansk forkæmper for kvinders ret til uddannelse og selvstændighed. Hun sørgede for at kvinder for første gang kunne få en uddannelse af høj kvalitet.

Der fandtes endnu ingen kompetencegivende uddannelser for kvinder, bortset fra en

institutbestyrerprøve, som kunne give adgang til at lede en privatskole i København.

Natalie Zahle havde den opfattelse, at kvinder var nyttige samfundsressourcer og derfor burde gå i skole, hvad enten de blev husmødre eller fik et erhverv. I samtiden var den modsatte opfattelse udbredt, nemlig at kvinder var det huslige livs gartnere og skulle opdrages inden for hjemmet.

I 1851 bestod Natalie Zahle institutbestyrerprøven, lejede en femværelses lejlighed på hjørnet af Holmensgade og Hummergade og åbnede et privatlærerindekursus med pension. Et år senere måtte hun lukke det på grund af mangel på elever og var på nippet til at rejse udenlands, da hun blev tilbudt at overtage barneskolen Frk. Foersoms Skole.

Hun var anbefalet af provst Balthasar Münter, der sad i Københavns skoledirektion og havde læst hendes "Plan for en Pigeskole", som hun havde skrevet til sin afsluttende prøve. Denne plan slog som noget helt nyt bro mellem de to nævnte hovedopfattelser af kvinders uddannelse. Natalie Zahle accepterede tilbudet, og i 1852 startede N. Zahles Skole i Kronprinsensgade med 25 elever.

1.3. Erna Emilie Louise Juel-Hansen née Drachmann (1845–1922)

Erna Juel-Hansen ville gerne have været læge som sin far, men da studiet endnu ikke var tilgængeligt for kvinder, valgte hun at videreføre hans ideer om at anvende gymnastik til at forebygge fysiske lidelser.

I 1884 oprettede hun et kvindegymnastikinstitut, baseret på svenskeren Pehr Henrik Lings princip om kroppens naturlige formbarhed. **To år senere lancerede hun en reformdragt uden korset og tournure, der tog hensyn til kvindekroppens former og funktioner.**

Erna udgav i perioden fra 1881 til 1917 seks romaner og to novellesamlinger, samt et par skuespil, der blev opført på henholdsvis Dagmar-teatret og Casino.

Forfatterskabet havde to hovedtemaer: Det ene knytter sig til oplysningsbestræbelserne og er især fremherskende i de første værker; her skildres unge borgerpigens opvækstvilkår samt de psykiske strukturer, opdragelsen resulterer i.

1.4. Nielsine Nielsen (1850–1916)

Nielsine Nielsen var den første kvindelige akademiker og læge i Danmark.

Hun tog eksamen i 1885 og i 1889 etablerede hun sin egen lægepraksis og arbejdede som praktiserende læge.

Nielsine Nielsen var aktiv i kvindebevægelsen gennem Dansk Kvindesamfund (DK), men kritisk over for det alt for forsigtige DK og blev derfor engageret i mere radikale kvindegrupper.

I 1893-1898 var hun formand for Kvindevalgretsforeningen (KVF).

I 1904 blev hun og Louise Nørlund, Birgitte Berg Nielsen og Alvilda Harbou Hoff de første

kvindelige medlemmer af det liberale parti. I 1907 var hun en af medstifterne af Landsforbundet for Kvinders Valgret.

1.5. Elna Munch (1871-1945)

- Betydning : Førende suffragist og Politiker.
- Bemærkelsesværdigt arbejde : Medstifter af Landsforbundet for Kvinders Valgret (Landsforeningen for Kvinders Valgret).
- Bidrag : Munch spillede en afgørende rolle for valgretsbevægelsen i Danmark og var en af de første kvinder, der blev valgt til Folketinget.

1902-03 var Elna Munch medlem af bestyrelsen for Studentersamfundet, der var arnestedet for tidens nye politiske radikalisme i Viggo Hørups ånd.

Hun var medarbejder ved tidsskriftet *Det ny Aarhundrede*, som hendes mand P. M., den senere udenrigsminister, begyndte at udgive i 1903, og hvor de tanker blev udfoldet, der førte til sprængningen af Venstre og i 1905 til dannelsen af Det Radikale Venstre (RV).

Partiet havde fra starten en stærk ligestillingsprofil, og Elna Munch var sammen med Johanne Rambusch blandt de første kvinder i ledelsen.

1917-25 sad hun i Borgerrepræsentationen,

1918-35 var hun RVs eneste kvindelige repræsentant i Folketinget. Her var hun stærkt involveret i udformningen af de store lovkomplekser, der vedtoges kort efter kvindestemmerettens indførelse: loven af 1919 om ligeløn for mandlige og kvindelige tjenestemænd, ægteskabslovene 1922 og 1925.

2. Milepæle i danske kvinders politiske deltagelse:

1889: Kvinder får begrænset stemmeret

- Kvinder fik stemmeret ved kommunalvalg, dog med visse begrænsninger. Dette var et vigtigt skridt mod fuld valgret.

1908: Første kommunalvalg

- Kvinder fik valgret og stillede op til kommunalvalget. Flere kvinder blev valgt ind i kommunalbestyrelserne, hvilket markerede begyndelsen på kvinders aktive deltagelse i dansk politik.

1915: National valgret opnået

- Grundloven blev ændret for at give kvinder valgret og valgbarhed til det nationale valg. Det var en væsentlig sejr for kvindernes valgretsbevægelse i Danmark.

1918: Første kvinder valgt til Folketinget

- Ved valget i 1918 blev de første kvinder valgt til Folketinget:

- Karen Ankersted (1867-1921) : Det Konservative Folkeparti
- Elna Munch (1871-1945) : Det Socialliberale Parti
- Marie Christensen (1871-1945) : Socialdemokrater
- Mathilde Malling Hauschultz (1864-1941) : Det Konservative Folkeparti

3. De første kvinder i dansk politik

De tidlige kvinderettighedsforkæmpere i Danmark lagde grunden til fremtidige fremskridt inden for ligestilling. Deres indsats førte til betydelige juridiske og sociale ændringer, herunder:

- **Uddannelse** : Forbedret adgang til uddannelse for kvinder, der giver dem mulighed for at forfølge professionelle karrierer og blive økonomisk uafhængige.
- **Politisk deltagelse** : Kvinder fik ret til at stemme og varetage offentlige embeder, hvilket sikrede, at deres stemmer blev hørt på den politiske arena.
- **Sociale reformer** : Fortaler for forskellige sociale reformer, herunder bedre arbejdsforhold, børnevelfærd og sundhedspleje.

Kulturskifte

- Deres deltagelse markerede et markant kulturskifte i det danske samfund, udfordrede traditionelle kønsroller og banede vejen for fremtidige generationer af kvinder i politik.

De første kvinder i dansk politik gennembrød samfundsmæssige barrierer for at deltage i den politiske proces. De spillede en væsentlig rolle i at fremme kvinders rettigheder og forme det danske samfund.

Her er nogle **nøglepersoner** og milepæle i kvindehistorien i dansk politik:

2.1. Nina Bang (1866-1928)

- Socialdemokraterne
- Betydning : I 1924 blev hun den første kvindelige minister i Danmark (og verden), da hun blev udnævnt til undervisningsminister.
- Bidrag : Som undervisningsminister arbejdede Nina Bang med uddannelsesreformer og forkæmpede spørgsmål relateret til arbejdstagernes rettigheder og social velfærd.

2.2. Marie Christensen (1871-1945)

- Socialdemokraterne
- Betydning : Stifter af Kvindernes Arbejderforening i 1901, hun spillede en afgørende rolle i at kæmpe for kvinders arbejdstagerrettigheder.
- Bidrag : Christensen var en indflydelsesrig fagforeningsmedlem og politiker, der arbejdede for bedre arbejdsforhold og rettigheder for kvindelige arbejdere.

4. Nøgleorganisationer

Dansk Kvindesamfund (Dansk Kvindesamfund)

- Grundlagt : 1871
- Betydning : Danmarks ældste kvinderettighedsorganisation.
- Bidrag : Arbejdede for ligestilling mellem kønnene, med fokus på juridiske reformer, uddannelse og kvinders valgret. Samfundet spillede en central rolle i at kampen for kvinders stemmeret, som blev opnået i 1915.

Landsforbundet for Kvinders Valgret (Landsforeningen for Kvinders Valgret)

- Grundlagt : 1907
- Betydning : Dedikeret specifikt til at sikre kvinders valgret.
- Bidrag : Denne organisation ledede kampagnen, der i sidste ende resulterede i, at kvinder fik stemmeret ved nationale valg i 1915.